

Temps era temps

El Mas del Bisbe a Bitem

L'ajuntament de Tortosa ha comprat al bisbat l'anomenat Mas del Bisbe, finca agrícola situada al poble de Bitem que conté una construcció de notable valor arquitectònic, que fou residència d'estiu dels bisbes tortosins durant més de sis segles. En donar la notícia, l'alcalde va afegir que per recuperar-lo caldrà fer una important inversió atès l'estat de degradació i els problemes estructurals de l'edifici.

Josep Bayarri Raga,
periodista



Durant la segona meitat del segle X, Bitem era un petit caseriu entorn de la finca de repòs del governant àrab de Tortosa. Foren els anys dels monarques autònoms de la taifa tortosina Nabil o Lebil, Mokatil i Yala, de la nissaga dels Al-Amiri, entre 1035 i 1061. El reialme tortosí era prou extens i aplegava la vall de l'Ebre, des de Mequinensa, on limitava amb Saragossa, i també tota la zona de l'actual Maestrat i els Ports, amb Morella com a centre de referència, fins a la plana de Castelló on partia amb el de València. (Bayarri, E. *Història de Tortosa*, vol. 6, Ed. Algueró Baiges, TRT 1954). Dins la finca hi havia una construcció singular esmentada pel cronista O'Callaghan.

Quan el 1149 el comte de Barcelona va ocupar el territori de Tortosa ho feu només fins al riu Sénia (actual límit de Catalunya), per raons logístiques. Aquest fet va trencar la integritat de l'antiga il·lucavona ibera que havia subsistit

des de feia mil cinc-cents anys i que va perdurar, malgrat tots els esdeveniments històrics, com a límits de la diòcesi de Tortosa fins al 1960. En ocupar la ciutat Ramon Berenguer IV constituí Tortosa en marquesat i va repartir el territori entre els que l'havien ajudat.

El 1154 va fer donació del caseriu de Bitem, i amb ell de la finca esmentada, al primer bisbe de la restaurada diòcesi tortosina Guifré i a la comunitat de canonges regulars de Sant Agustí, que l'acompanyaren des del Monestir de Sant Ruf d'Avinyó del que n'era abat. Fou a la centúria següent que accedí a la mitra tortosina Arnau de Jardí Belarde, nascut a Bitem, que exerciria un llarg pontificat de més de trenta anys (1272-1306). Arnau de Jardí tingué una notable influència en la vida local esdevenint l'àrbitre principal al liti-gi arran la redacció de *Llibre de les Costums de Tortosa*, el primer text jurídic en català. Fou ell qui sobre les restes de l'anterior residència del governant sarraí va bastir una capella i un petit palau utilitzat com a estatge d'estiu dels bisbes tortosins.



L'edifici del "Mas del Bisbe", amb la "Colònia Gasol", són els dos edificis emblemàtics que identifiquen el poble de Bitem.. ARXIU

Pocs anys després el bisbe Berenguer de Prats (1316-1341) va realitzar les obres d'adaptació d'un antic edifici com a seu del Palau Episcopal per allotjar la Cúria i residència del prelat. La façana principal el Palau donava al carrer Crocera, com ara, i la posterior al llit del riu Ebre al que, entre Santa Anna i la plaça de Paiolet abocaven directament les cases. El bisbe féu construir unes escales des del Palau fins al nivell de l'aigua; així podia embarcar sense passar pel carrer. Quan va acabar la Guerra de 1936 es varen llançar al llit del riu moltes tones d'enderroc i altre material per habilitar un carrer que

permetés enllaçar Remolins amb el centre de la ciutat. La petita porta i l'inici d'aquestes escales van quedar a nivell del paviment i la resta d'escales soterrades. Cal aclarir que la portalada més gran es va bastir el 1945, foradant la façana, perquè es pogués accedir des de la nova avinguda. Diuen les cròniques que quan els bisbes sortien cap a la casa de Bitem ho feia per via fluvial.

El Mas del Bisbe de Bitem, com l'ha conegut sempre la gent, es va anar ampliant i modificant. A la primitiva capella romànica s'afegiren elements gòtics com un pati porticat i diverses estances i altres

obres posteriors. A finals del segle XIX va deixar de funcionar com a residència episcopal, es va arrendar per al cultiu agrícola de la finca i la masada comença la seua degradació que ha deixat una part gairebé en la ruïna.

Quan la Diputació de Tarragona va realitzar treballs de restauració (1981) la meitat del claustre havia desaparegut per la desídia de tothom, tot i que ja existia una Delegació de Cultura de la Generalitat a Tortosa. L'estat actual i el volum de les obres a fer faran necessari establir alguna fórmula de finançament o mecenatge per part d'altres administracions i institucions ■